

podhod [Clinical psychoanalysis. Intersubjective approach]. 2-e izd. Moscow: «Kogito-Tsentr».

11. Tayson, R., Tayson, F. (1998). *Psihoanaliticheskie teorii razvitiya* [Psychoanalytic theories of development]. Delovaya kniga, Ekaterinburg.

12. Yurchenko, E. V. (2015). *Vozmozhnosti balintovskoy gruppy v preodolenii professionalnoy deformatsii uchitelya* [Possibilities of the Balint group in overcoming the professional deformation of a teacher]. *Razvitie sovremennogo obrazovaniya: teoriya, metodika i praktika*. № 2. URL: <https://interactive-plus.ru/e-articles/130/Action130-8074.pdf>

13. Robinson, K. (2011). A brief history of the British Psychoanalytical Society. Institute of Psychoanalysis. URL: https://psychoanalysis.org.uk/sites/default/files/documents/pages/history_of_the_bps_by_ken_robinson_0.pdf

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

НЕЛІН Євген Володимирович – кандидат педагогічних наук, психоаналітик, викладач психологічних дисциплін Інституту професійної супервізії, член ЕК Дивізіону «Психоаналітична психологія і психотерапія» НПА.

Наукові інтереси: психоаналітична педагогіка, порівняльна педагогіка.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

NELIN Ievgen Volodymyrovych – Candidate of Pedagogical Sciences, Psychoanalyst, Lecturer of psychological disciplines of the Institute of Professional Supervision, member of the Ethics Committee of the Division «Psychoanalytic Psychology and Psychotherapy» of the National Psychological Association.

Circle of scientific interests: psychoanalytic pedagogy, comparative pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 19.01.2022 р.

УДК 378. 112 (477)

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-203-107-114

ОСЕРЕДЧУК Ольга Анатоліївна –

кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи,

керівник Центру маркетингу та розвитку

Львівського національного університету імені Івана Франка,

експерт Українського культурного фонду,

голова ГЕР 02 Культура і мистецтво НАЗЯВО,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3192-3129>

e-mail: Oseredchuk.ola@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ДО САМОМОНІТОРИНГУ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ З МЕТОЮ САМОВДОСКОНАЛЕННЯ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою стимулювання їх до самовдосконалення – важливий фактор в успішному формуванні професійної компетентності фахівців у закладах вищої освіти, а також необхідна умова для реалізації моніторингу якості їх підготовки та формування позитивної мотивації щодо його постійного проведення для з'ясування якості вищої освіти та удосконалення освітнього процесу в закладах вищої освіти. Тому, у статті розглянуто шляхи формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення (самоконтроль, самоорієнтована взаємооцінювання професійно-орієнтована самопідготовка до моніторингового оцінювання, самоаналіз, самовдосконалення, професійна саморегуляція тощо).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. О. Білик створено модель автоматизованої

системи моніторингу якості діяльності загальноосвітніх навчальних закладів; І. Гириловською з'ясовано теоретичні і методичні основи моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; Л. Дибковою – теоретико-методичні засади системи оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей; І. Макаренко вивчав проблеми моніторингу якості освіти; В. Мозальов, з'ясовував якість підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах, сформував педагогічні умови моніторингу; З. Рябова – дидактичні умови моніторингу якості навчання в старшій школі, питання управління моніторингом розвитку навчальної діяльності учнів; В. Приходько розробив систему моніторингу якості освітньої діяльності загальноосвітнього навчального закладу; Л. Савченко розглянула теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти та ін.

Мета. Розкрити шляхи формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні підкреслює особливе значення самомоніторингу. Самомоніторинг – це вид соціального регулювання, тенденція відстеження власної поведінки, справлення бажаного враження у відповідь на реакції інших людей, завдяки чому, особистість намагається створити модель соціальної поведінки, відповідну певному особливому контексту взаємодії [2].

Чітка визначеність всіх компонентів оцінювання освітніх досягнень і постійний моніторинговий контроль сприяє розвитку професійного самовдосконалення фахівців. Це такі компоненти: розроблені критерії – очікувані результати навчання; наявність еталона – опис добре виконаної роботи; розроблений чіткий алгоритм виведення оцінювання, за яким студент має можливість самостійно визначати рівень власних досягнень [8].

Ефективний вплив мотивації на професійне самовдосконалення студентів можливий через систему впровадження портфоліо, що ми використовували у своїй роботі. Метою впровадження портфоліо є визначення динаміки результатів самоосвіти фахівця, зростання професійної майстерності, здатності до практичного застосування психолого-педагогічних знань. Портфоліо дозволяє враховувати систематичність, ретельність, своєчасність виконання навчальних завдань студентами, тому є ефективним методом оцінювання і є сучасною ефективною мотиваційною формою професійного самовдосконалення студентів, яка забезпечує аргументовану інформацію про процес і результати діяльності студентів у режимі самостійної роботи, творчого потенціалу й уміння одержувати власні оцінні судження про результати власної діяльності [9]. Його завдання спрямовані на розвиток, підтримку мотивації, готовності студента до самоосвіти впродовж життя; здійснення моніторингу компетентності й визначення професійних можливостей фахівця; фіксація змін і професійного зростання; сприяння персоналізації післядипломної освіти працівника у міжтастатійний період.

Портфоліо забезпечує накопичення інформації, необхідної для: підвищення або підтвердження кваліфікаційної категорії фахівця; рейтингового оцінювання професійно-педагогічної діяльності тощо і є засобом фіксування, спостереження й оцінювання індивідуальних освітніх результатів студента за означений конкретний період навчання. За

допомогою портфоліо можливо враховувати результати в різноманітних видах діяльності, тому виконувались такі роботи: індивідуальні завдання, реферати, включення у матеріали лекцій доповнення студентів, розв'язання прикладів; завдання для самостійної роботи; до кожного заняття запропоновано перелік питань із таблицею самооцінки, результати опитування та ін. Мета проробленої роботи, була отримати результати, які говорять про рівень виконавських умінь, показати прогрес студента при вивченні навчальних дисципліни, поставивши відповідні бали. Для збільшення самооцінки, варто переглядати зроблені роботи самим же студентом для оцінки свого прогресу у навчанні. Це також можуть зробити батьки, керівництво закладу тощо. Під час створення портфоліо, для розвитку аналітичних навичок, самокритичності, відповідальності, самокогнітування, самопланування, самодіагностики студенти самостійно створювали письмовий аналіз представлених ними робіт. Цінним є те, що студенти характеризували якість освіти багатопланово і багатовимірно, підходили до проблеми з різних позицій.

Виокремимо різницю між портфоліо і традиційними методами оцінювання навчальних досягнень студентів: портфоліо забезпечує обґрунтовану інформацію про процес та результати діяльності студентів в режимі самостійної роботи; удосконалення креативних здібностей студента; набуття студентами вміння отримувати власні оцінні судження про результати своєї діяльності.

У наш час паперовий варіант портфоліо замінив електронний портфоліо. Концепція електронного портфоліо в освіті є актуальною у методичній практиці. Призначення е-портфоліо: 1) місце накопичення і зберігання інформації; 2) використання для створення е-портфоліо засобів Google Apps for Education як одного із безкоштовних ресурсів; 3) організація роботи е-портфоліо з боку викладача для проведення моніторингу якості вищої освіти. Перша позиція надає можливість користувачам ділитися контентом та поєднувати різні компоненти своєї роботи в моніторингових документах, які подаються викладачем для оцінювання студентів. Друга позиція полегшує певні аспекти організації моніторингових досліджень. Третя позиція дозволяє розробити засобами Google Calendar розклад та конкретизувати дні подачі студентами документів і матеріалів для контролю.

Студенти, використовуючи Google, створюють портал із посиланнями на власні файли і додатки. За допомогою Google Groups відбувається обговорення виконаних і розміщених робіт із викладачем та іншими студентами. Матеріали електронного

портфоліо, у вигляді текстових документів, презентацій, електронних таблиць, студенти зберігають у Google Docs. Під час проходження практик, обов'язковим елементом звіту є фото-і відеоматеріали, які майбутні фахівці завантажують за допомогою із додатків Google Apps for Education, документи об'єднують в систему для подальшого оцінювання [5]. При контрольній перевірці, дієвим є перевірка студентських е-портфоліо. У процесі фахової підготовки студентів, організація роботи над методичним е-портфоліо засобами хмарних сервісів Google дозволяє об'єктивно оцінити динаміку розвитку компетентностей майбутніх фахівців, що є невід'ємною складовою моніторингових досліджень якості вищої освіти [7].

З метою формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення є есе, метою якого визначаємо можливість творчо інтерпретувати фактами, аналізувати інформацію, оцінювати її, формулювати висновки.

При формуванні позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення використовували есе в таких формах: самостійна, творча (позааудиторна, домашня) робота з визначеної викладачем теми; 30-ти хвилинний аудиторний контроль знань із вивченого матеріалу; 10-15-ти хвилинний вільний твір на закріплення нового матеріалу на занятті; 5-10-ти хвилинний міні-твір з метою підбити підсумки аудиторного заняття чи з теми.

Було задіяно такі етапи написання есе: обмірковування – планування – написання – перевірка – виправлення. У тексті есе автор вільно висловлював власні думки, імпровізував їх.

Для ефективного формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою підвищення якості освіти самовдосконаленням, варто впроваджувати веб-квест – це захоплива подорож до мережі Інтернет, що передбачає запити в різних пошукових системах, отримання великого обсягу інформації, її аналіз, систематизацію, презентацію [6].

Технологія веб-квест – це сукупність методів і прийомів організації дослідницької діяльності, для виконання якої студенти реалізують пошук інформації, використовуючи інтернет-ресурси з практичною метою.

Під час оцінювання виконаної студентами роботи за допомогою різних критеріїв реалізують веб-квест. Це дає можливість узагальнити досвід, який студенти здобули у процесі самостійної діяльності; порушити питання, які стимулюватимуть активність

студентів у позаурочний час, окреслюючи перспективи подальших пошуків [10].

Веб-квест ми розглядали як дидактичну структуру, де формується пошукова діяльність студентів, задаються параметри певної діяльності, окреслені часовими межами.

Підкреслимо ефективність фокус-групи для формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень. Правильне здійснення методу дає можливість учасникам групи, комфортно почувати себе під час групового обговорення, групової дискусії; дає більше можливостей для отримання більш поглибленої інформації, ніж при індивідуальних інтерв'ю. Дослідницька цінність полягає в можливості респондентів перебувати в ситуації спілкування з собі подібними. При цьому здійснюється контакт всіх учасників спільного обговорення, зникають захисні психологічні бар'єри, стимулюється висловлення емоційних реакцій. Результати фокус-груп відображають креативну свідомість, стандартне мислення людей, глибокі психологічні процеси і дають можливість чітко і повно відповісти на питання. На основі самомоніторингу визначається рівень досягнення мети на конкретному етапі як освітньої, так й професійної діяльності, що дозволяє реалізувати наступні дії.

Надаємо велике значення ефективності тренінгів для формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень, що спрямовані на самомоніторинг, загальна мета яких, конкретизувалася в розроблених нами завданнях: набуття студентами нових знань; формування професійних вмінь і навичок; розвиток здатності оцінювати себе й інших; корекція самомоніторингу.

Погоджуємося з думкою С.Грищенко, що існує специфіка тренінгу, спрямованого на самомоніторинг – це: а) самоспрямованість дій студента діяти самостійно та цілеспрямовано; б) процесуальність, що передбачає виділення певного часу для формування і закріплення умінь та навичок свідомого самовпливу; в) активізація дій майбутнього фахівця, а також індивідуального «Я»; г) наявність технології самовдосконалення, що складається з інших методів і прийомів [2].

Отже, ефективний вплив мотивації на професійне самовдосконалення студентів можливий через систему впровадження, портфоліо, е-портфоліо засобами хмарних сервісів Google, есе, веб-квестів, фокус-групи, тренінгів та ін.

Охарактеризуємо складові позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення.

Необхідною складовою позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення є самоконтроль, який здійснює внутрішній зворотній зв'язок, тобто, дає можливість одержання студентами інформації про свої навчальні досягнення, труднощі, які виникли у них під час освітнього процесу, оцінювання їх досягнень, моніторингу якості їх діяльності. Важливою рисою самоконтролю є, те що він спроможний самостимулювати навчання й формувати критичність думки. Формою виявлення самоконтролю є авторецензування виконаних робіт [10].

Складовою позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення є самооцінювання. Важливим в освітньому процесі закладу вищої освіти є самооцінювання під час самостійної перевірки студентом рівня набутих знань упродовж своєї відповіді, виконання завдання, тестів, презентації тощо. Дана позиція сприятиме розвитку студента як особистості, бо саме на це спрямовано вміння самостійно та адекватно оцінювати досягнуті навчальні результати. Самооцінювання, проведене студентом є реалізацією тренду сучасної освіти – упровадженням студентоцентрованого навчання та розвитком суб'єктності студентів [4].

Найбільш вагомими, під час нашого дослідження виявилися такі функції оцінювання освітніх досягнень студентів:

– контролююча, метою якої є визначення рівня досягнень кожного студента, готовності до отримання нових знань, що допомагає викладачеві планувати обсяг і складність матеріалу;

– навчальна, що має за мету сприяти: повторенню, уточненню, поглибленню, систематизації знань, удосконаленню умінь та навичок;

– діагностико-коригувальна, спрямована: на з'ясування причин труднощів, при виникненні їх у студентів під час навчання; виявлення прогалин у засвоєному матеріалі, внесення коректив, що спрямовані на усунення прогалин;

– стимулювально-мотиваційна, мета якої є формування позитивних мотивів навчання;

– виховна, спрямована на формування умінь старанно й уважно працювати, застосовувати прийоми контролю й самоконтролю, рефлексії освітньої діяльності. Велике значення при цьому ми надавали самооцінюванню, виходячи з того, що у закладах вищої освіти, на першому місці стоїть системний і комплексний підходи до аналізу своєї діяльності.

Самооцінювання спрямоване: на встановлення відповідності між діяльністю закладу вищої освіти та результатами; виявлення недоліків і позитивів освітньої діяльності з метою встановлення нових цілей, пріоритетів, подальшого розвитку; аналіз і якісні результати системи освіти та якості освітньої політики.

Самооцінка роботи закладу вищої освіти спрямована на аналіз результатів досягнення цілей, поставлених Законом України «Про освіту». Система самооцінювання має бути неповторна й проектуватися з урахування контексту, у якому вона функціонуватиме, при цьому є необхідним, врахування унікальності закладу вищої освіти. При побудові системи самооцінювання враховували, що фахівець, який закінчує заклад вищої освіти, має бути: конкурентоспроможною особистістю на ринку праці; людиною з розвинутим емоційним інтелектом; особистістю що навчається протягом всього життя; гармонійною людиною (з собою, з іншими людьми, з природою); креативною, з кричним мисленням тощо.

Самооцінюванню має бути притаманний комплексний характер, тому, неможлива доностороння самооцінка роботи закладу вищої освіти. Самооцінювання не повинно бути сконцентровано тільки на аспектах, які мають прогнозовано високі результати, а бути спрямоване на оцінювання закладу вищої освіти як динамічну поліфункціональну педагогічну систему.

У результаті дослідження доведено, що ефективність побудованої системи самооцінювання буде досягнута тоді, коли самооцінювання вийде за рамки традиційних форм внутрішнього контролю, а його функціонування буде проводитися за умови відповідного ресурсного забезпечення.

Ми погоджуємось з думкою В. Громова, що самооцінка роботи закладу освіти може мати дисонанс із зовнішнім оцінюванням його діяльності тільки тоді, коли, відсутні єдині показники або використовується різний інструментарій для їх вимірювання. Їх оптимальний підбір є ключем до об'єктивної зовнішньої оцінки та самооцінки [3].

Для самооцінювання якості закладу вищої освіти ми визначали склад постійнодіючої експертної групи, учасники якої, проводили самооцінювання, аналізували інформацію, робили рекомендації та прогнози розвитку закладу вищої освіти тощо.

Виокремимо етапи, які стали необхідними при самооцінюванні нами якості закладу вищої освіти:

– визначення мети дослідження;

– окреслення об'єкта та предмета дослідження;

– виокремлення ключових запитань, що можуть бути представлені у питальній формі твердження;

– формулювання критеріїв досягнення, правил прийняття рішень оцінювання предмета дослідження;

– проектування і підбір методів збору, аналізу даних, джерел інформації, засобів та форм навчальної діяльності;

– реалізація розробленої стратегії;

– контроль за перебігом освітнього процесу та оцінюванням отриманих результатів;

– організація збору даних;

– визначення виконавців і термінів виконання;

– аналіз та коригування результатів самооцінювання;

– звіт алгоритму дослідження.

За допомогою самооцінювання якості закладу вищої освіти отримуємо відомості про:

– стан результативності освітнього процесу, при цьому найбільшу увагу звертаємо на якість навчальної, виховної, науково-методичної роботи закладу вищої освіти;

– ефективність використання матеріально-технічного забезпечення освітнього процесу у закладі вищої освіти, тобто його наявних і потенційних ресурсів; якість навчально-методичного забезпечення;

– задоволеність діяльністю закладу вищої освіти з боку студентів, викладачів, батьків та інших зацікавлених осіб (стейкхолдерів);

– якість підготовки випускників закладу вищої освіти;

– ефективність діяльності професорсько-викладацького складу, керівництва закладу вищої освіти (стан упровадження інноваційних технологій у закладі вищої освіти та ін.).

Система самооцінювання має бути спрямована на те, щоб заклади вищої освіти не змагалися з іншими, а самі навели лад і удосконалили систему освіти, управління і розвитку в своєму закладі [3].

Взаємооцінювання – метод оцінювання, який є складовою позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення, при застосуванні якого один студент перевіряє рівень знань іншого. Цінність взаємооцінювання в тому, що цей вид контролю виконує одночасно дві функції: вдосконалення наявного обсягу знань самого студента й оцінювання рівня навченості іншого.

Для реалізації цього методу, використовуючи досвід Л. Дибкової [4], ми використовували вимоги до змісту рецензії, яка вміщувала аналіз певних положень, які надавались студентам разом із завданням проаналізувати роботу іншого: реалізація

запропонованих вимог до завдання; наявність прописаних компонентів; повнота, правильність, чіткість, конкретність виконання пунктів завдання; рекомендації щодо удосконалення проведеної роботи.

Щодо професійно-орієнтованої самопідготовки студентів до моніторингового оцінювання зазначимо, що моніторинг якості вищої освіти розглядаємо як механізм впливу на якість професійної підготовки студентів у закладах вищої освіти. Результати оцінювання студентів залежать від інтенсивності самопідготовки студентів до моніторингового оцінювання. Звідси бачимо, що важливого значення набуває професійно-орієнтована самопідготовка студентів, здійснити яку неможливо без наявності спеціального дидактичного забезпечення.

Студенти можуть працювати над тренувальними завданнями за принципом «додаткового самостійного завдання». Викладачі, оцінюючи виконану студентами роботу додатковими балами, використовують власні підходи до заохочення й стимулювання студентів до активної роботи над тренувальними завданнями і, якщо є необхідність, консультують студентів [1].

До сучасних контрольних заходів належить також і метод самоаналізу, який є необхідним для позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення. Для здійснення самоаналізу, ми у завдання при виконанні контрольних робіт, які розроблені для студентів, включали питання, що мали цілі, які передбачають виявлення якісних знань, закріплення навичок, отриманих під час навчання студентів й спонукають їх до подальшого вдосконалення. У склад завдань було внесено не тільки традиційні запитання на виявлення якості засвоєного навчального матеріалу, а запитання, спрямовані на виявлення таких навичок, як спроможність узагальнювати та порівнювати факти і в результаті роботи самостійні, обґрунтовані висновки. Наприклад, студентам подобалися такі запитання, що потрібно було не просто назвати труднощі, які виникли під час виконання завдання, вивчення теми тощо, а розписати рекомендації щодо запобігання цих недоліків, їх усунення і удосконалення освітнього процесу. Метод самоаналізу було використано студентами і для оцінки своєї діяльності у закладах вищої освіти. Було запропоновано студентам виконання письмового дослідження (есе, портфоліо е-портфоліо засобами хмарних сервісів Google та ін.) за результатами проведеного заняття. Студенти не лише традиційно висвітлювали своє бачення проблеми із засвоєння навчального матеріалу, а й презентували

перевірку таких навичок, як узагальнення й зіставлення фактів, робота над самостійними висновками, доведення правильності своїх тверджень, пропонування своїх рекомендацій тощо. Метою дослідження самоаналізу, який вважаємо необхідним для позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення – є формування об'єктивної самооцінки, що спрямована на здійснення розвитку професійних якостей: вміння аналізувати та корегувати свої здобутки на основі той інформації, що була отримана протягом навчання для досягнення кращих професійних результатів у перспективі й спонукають до подальшого вдосконалення та самовдосконалення.

Процес самовдосконалення буде ефективним, якщо передбачити його єдність із розвитком й становленням особистості, тоді він є складовою позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення.

Для виховання особистості, яка буде всебічно розвинена, педагог має сам бути прикладом для наслідування і володіти методами й засобами, що розвивають креативні риси студента. Самовдосконалення особистості, яке починається ще у школі має продовжуватися протягом всього життя.

Виокремимо теоретичні засади процесу самовдосконалення особистості:

- педагогіка самовдосконалення особистості як особистісне й професійне зростання людини;
- умови ефективності процесу самовиховання особистості;
- виховання відповідальності за себе;
- особливості педагогічної етики у закладі вищої освіти;
- складові програми самовиховання особистості;
- методи самовиховання (дія на особистість, позитивне підкріплення, розумне самовимушення, самоаналіз, захисні блокування психіки людини від перевантажень тощо);
- самоперевиховання;
- самоосвіта.

До чинників процесу самовдосконалення особистості відносимо: освітню співпрацю; самоосвіту; саморегуляцію; особистісне самовизначення; взаємозв'язок процесів самопізнання й самовиховання особистості; мотиви самовдосконалення як програма процесу самовдосконалення; моральне становлення особистості; дисциплінованість; усвідомлення національної гідності й менталітету.

Виокремимо зовнішні фактори, що впливають на професійну підготовку

особистості студента, на його саморозвиток й самовдосконалення: якість організації й наповненість освітнього середовища у закладі вищої освіти. Внутрішніми факторами, що сприяють рівню розвитку професійної свідомості і самосвідомості особистості визначаємо: усвідомленість й розуміння самого себе, сформованість Я-концепції й індивідуальної системи ціннісних орієнтацій.

Внутрішня детермінація особистісного самовдосконалення, як зазначає С. Грищенко, це здатність особистості до внутрішніх змін, шляхом реалізації своїх внутрішніх ресурсів. Під особистісним самовдосконаленням розглядається процес самостійного, цілеспрямованого творчого руху особистості до вершин особистісного розвитку [2]. Необхідним елементом для позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення є професійна саморегуляція особистості – як студентів закладу вищої освіти, так і науково педагогічних працівників. Під професійною саморегуляцією особистості розуміємо інтегративну особистісну характеристику, що спрямована на удосконалення професійних дій й передбачає усвідомлення своїх почуттів, мотивів, становища та можливість приведення своєї діяльності відповідно до вимог ситуації.

Процес професійної саморегуляції фахівця в закладі вищої освіти залежить від: врахування досвіду минулого; самооцінки особистості; соціальної особистісної ролі; здатності здійснювати вольовий вибір.

Н. Сеньовська визначає семантичний аналіз поняття «саморегуляція», що дає змогу виділити у ньому дві складові частини: «регуляція» (лат. *regulare* – впорядковувати, налагоджувати, нормалізувати) та «само» (вказує на те, що джерело регуляції у самій системі). Саморегуляція є універсальною властивістю матерії. Велика увага звертається на важливий аспект функціонування професійної саморегуляції як явища. Це її усвідомлення/неусвідомлення. Усвідомлена (свідома) саморегуляція більш «вразлива». На неї впливають внутрішні конфлікти, давні страхи тощо. Це проявляється як у процесі вибору мети діяльності, так і на етапі планування (знижується дієвість усвідомлено прийнятих цілей, складаються нереалістичні плани). Однак, такий вплив не завжди негативний. «Добре пропрацьовані», «автоматизовані» елементи свідомої саморегуляції з часом можуть стати частинами структури несвідомого. Йдеться, перш за все, про напівавтоматичні саморегуляційні механізми, які не входять у план усвідомленого самоконтролю. Також це стосується інтуїтивних рішень (і фахових теж). Загалом,

ступінь усвідомленості суб'єктом процесу саморегуляції, яка не завжди проходить свідомо, може бути частковим або цілісним [11].

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Під час формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення визначається рівень досягнення мети на кожному етапі підготовки спеціаліста до майбутньої професійної діяльності.

Отже, формуючи позитивну мотивацію студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення, вважаємо, що самомоніторинг студентів в освітньому процесі передбачає: самоконтроль, самооцінювання, взаємооцінювання, професійно-орієнтовану самопідготовку студентів до моніторингового оцінювання, самоаналіз, самовдосконалення, професійну саморегуляцію й порівняння з прогнозованими результатами. Метою самомоніторингу є стимулювання професійного розвитку майбутніх фахівців, що є важливим фактором в успішному формуванні професійної компетентності студентів, й необхідною умовою для реалізації моніторингу якості підготовки фахівців та формування позитивної мотивації навчальних досягнень з метою самовдосконалення.

Подальшого розгляду потребують питання професійної саморегуляції фахівця в закладі вищої освіти.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Гириловська І.В. (2020) Теорія і практика моніторингу якості професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників: монографія. Кам'янець-Подільський: Видавець ПП Зволейко Д.Г. 304.
2. Грищенко С.В. (2019) Самовдосконалення особистості: монографія. Під науковою редакцією: Курлянд З. Н., Бужиної І. В. Чернігів: НУЧК імені Т.Г. Шевченка. 188.
3. Громовий В. В. (2019) Самооцінювання якості роботи закладу загальної середньої освіти/ В.В. Громовий рекомендації: Дніпро: Середняк Т. К. 87.
4. Дибкова Л. М. (2016) Теоретико-методичні засади системи оцінювання результатів навчальної діяльності студентів економічних спеціальностей. Дисертація доктора педагогічних наук. Київ. 465.
5. Єчкало Ю. В. (2012) Сервіси Google як складова частина навчального середовища з фізики. *Хмарні технології в освіті : матеріали Всеукраїнського науково-методичного Інтернет-семінару* (Кривий Ріг – Київ – Черкаси – Харків, 21 грудня 2012 р.). Кривий Ріг : Видавничий відділ КМІ. 140.
6. Ізбаш С. С. (2007) Проектна діяльність як фактор соціально-професійної адаптації студентів педагогічного університету : дис... канд. наук. Мелітополь. 178.

7. Ішутіна О. Є. (2014) Е-портфоліо засобами Google Apps у структурі моніторингу лінгвометодичної компетентності студентів-філологів. *Новітні комп'ютерні технології спеціального «Хмарні технології навчання»*. Т. XII. 96-99.

8. Мозальов В. Є. (2016) Якість підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах: педагогічні умови моніторингу. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика : науково-методичний журнал Київського ун-ту ім. Бориса Грінченка* / [голов. ред. Сисоєва С. О.]. № 1-2 (46-47). 33-38.

9. Мозальов В. Є. (2017) Педагогічні умови моніторингу якості підготовки фахівців у вищих військових навчальних закладах. Дис. кандидата педагогічних наук. Київ. 293.

10. Савченко Л. О. (2014) Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх учителів до педагогічної діагностики якості освіти. Дисертація доктора педагогічних наук. Кривий Ріг. 515.

11. Сеньовська Н. Л. (2020). Професійна саморегуляція керівника закладу загальної середньої освіти. *Актуальні проблеми управління закладами освіти в контексті стратегії модернізації освітньої галузі: колективна монографія / за загальною редакцією В. П. Кравця. Г. М. Мешко. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюк. 310.*

REFERENCES

1. Hyrylovs'ka, I.V. (2020) *Teoriya i praktyka monitorynnyu yakosti profesijnoyi pidhotovky maybutnikh kvalifikovanykh robotnykiv* [Theory and practice of monitoring the quality of training of future skilled workers] : monohrafiya. Kam'yanets'-Podil's'kyu: Vydavets' PP Zvoleyko D.H. 304.
2. Hryshchenko, S.V. (2019) *Samovdoskonalennya osobystosti* [Self-improvement of personality]: monohrafiya. Pid naukovoyu redaktsiyeyu: Kurlyand Z. N., Buzhynoyi I. V. Chernihiv: NUCHK imeni T.H. Shevchenka. 188.
3. Hromovyy, V. V. (2019) *Samootsinyuvannya yakosti roboty zakladu zahal'noyi seredn'oyi osvity* [Self-assessment of the quality of work of the institution of general secondary education]. Dnipro: Serednyak T. K. 87.
4. Dybkova, L. M. (2016) *Teoretyko-metodychni zasady systemy otsinyuvannya rezul'tativ navchal'noyi diyal'nosti studentiv ekonomichnykh spetsial'nostey* [Theoretical and methodological principles of the system of evaluating the results of educational activities of students of economic specialties]. Dysertatsiya doktora pedahohichnykh nauk. Kyiv. 465.
5. Yechkalo ,YU. V. (2012) *Servisy Google yak skladova chastyna navchal'noho seredovysshcha z fizyky* [Google services as an integral part of the learning environment in physics]. Khmarni tekhnolohiyi v osviti : materialy Vseukrayins'koho naukovy-metodychnoho Internet-seminaru (Kryvyy Rih – Kyiv – Cherkasy – Kharkiv, 21 hrudnya 2012 r.). Kryvyy Rih : Vydavnychyy viddil KMI. 140.
6. Izbash, S. S. (2007) *Proektna diyal'nist' yak faktor sotsial'no-profesijnoyi adaptatsiyi studentiv pedahohichnoho universytetu* [Project activity as a factor of socio-professional adaptation of students of pedagogical university]: dys... kand. nauk. Melytopol'. 178.

7. Ishutina, O. YE. (2014) *E-portfolio zasobamy Google Apps u strukturi monitorynhu linhvometodychnoyi kompetentnosti studentiv-filolohiv* [E-portfolio by Google Apps in the structure of monitoring the linguistic and methodological competence of students of philology]. *Novitni komp'yuterni tekhnolohiyi spetsvyypusk* «Khmarni tekhnolohiyi navchannya». T. XII. 96-99.

8. Mozal'ov, V. YE. (2016) *Yakist' pidhotovky fakhivtsiv u vyshchyykh viys'kovyykh navchal'nykh zakladakh: pedahohichni umovy monitorynhu* [The quality of training in higher military educational institutions: pedagogical conditions of monitoring]. *Neperervna profesiyna osvita: teoriya i praktyka : naukovo-metodychnyy zhurnal Kyivskoho un-tu im. Borysa Hrinchenka / [holov. red. Sysoyeva S. O.]*. № 1–2 (46–47). 33–38.

9. Mozal'ov, V. YE. (2017) *Pedahohichni umovy monitorynhu yakosti pidhotovky fakhivtsiv u vyshchyykh viys'kovyykh navchal'nykh zakladakh* [Pedagogical conditions for monitoring the quality of training in higher military educational institutions]. *Dys. kandydata pedahohichnykh nauk*. Kyiv. 293.

10. Savchenko, L. O. (2014) *Teoretyko-metodychni zasady pidhotovky maybutnikh uchyteliv do pedahohichnoyi diahnostryky yakosti osvity* [Theoretical and methodological principles of training future teachers for pedagogical diagnosis of the quality of education]. *Dysertatsiya doktora pedahohichnykh nauk*. Kryvyi Rih. 515.

11. Sen'ovs'ka, N. L. (2020). *Profesiyna samorehulyatsiya kerivnyka zakladu zahal'noyi sered'noyi osvity* [Professional self-regulation of the

head of a general secondary education institution]. *Aktual'ni problemy upravlinnya zakladamy osvity v konteksti stratehiyi modernizatsiyi osvity haluzi: kolektyvna monohrafiya / za zahal'noyu redaktsiyeyu V. P. Kravtsya. H. M. Meshko. Ternopil' : TNPU im. V. Hnatyuk*. 310.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ОСЕРЕДЧК Ольга Анатоліївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи, керівник Центру маркетингу та розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка, експерт Українського культурного фонду, голова ГЕР 02 Культура і мистецтво НАЗЯВО.

Наукові інтереси: формування позитивної мотивації студентів до самомоніторингу навчальних досягнень з метою самовдосконалення.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

OSEREDCHUK Olga Anatoliyivna – Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of the Department of General Pedagogy and Higher School Pedagogy, Head of the Center for Marketing and Development, Ivan Franko National University of Lviv, Expert of the Ukrainian Cultural Foundation, Chairman of GER 02 Culture and Art NAQA.

Circle of scientific interests: formation of positive motivation of students to self-monitoring of academic achievements for the purpose of self-improvement.

Стаття надійшла до редакції 25.01.2022 р.

УДК 371

DOI: 10.36550/2415-7988-2022-1-203-114-119

ПІСНА Тетяна Миколаївна –

аспірантка Криворізького державного

педагогічного університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3073-5019>

e-mail: pisnatatiana@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО СТИЛЮ ВИКЛАДАЧА В СФЕРІ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ОЗНАКИ ТА ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Євроінтеграційні процеси в Україні сприяли пошуку нових ціннісних орієнтирів сучасного викладача, сьогодні, зростає роль формування його індивідуального стилю діяльності. Новітня філософія освіти в контексті Концепції Нової української школи спрямовує освітній процес на розвиток особистості, потенційних можливостей та обдарувань здобувачів освіти, забезпечення максимально сприятливих умов для її самореалізації. Індивідуальний стиль викладання надає можливість студентству усвідомити себе творчою особистістю, спрямовує діяльність на розвиток унікальної суті кожного, надає можливість розвивати себе як особистість та як професіонал, сприяє

розвитку діяльних, обдарованих, інтелектуально й духовно розвинених громадян України.

Індивідуальний стиль педагогічної діяльності, має бути головним фактором та показником професійної компетентності, метою подальшого професійного самовдосконалення, визначається в Законі України «Про вищу освіту» (2014), «Про освіту» (2017), Національній стратегії розвитку освіти на період до 2021 року (2013), документі «Спільні європейські принципи щодо вчительських компетентностей і кваліфікацій» (2005). Конкурентоспроможний фахівець вищої та професійної школи має розвивати індивідуальний стиль власної діяльності, формувати картину позитивного бачення та